

«هیچ جایی امن نیست» حملات شورشیان بر غیرنظامیان در افغانستان

خلاصه گزارش

از اوایل سال 2016 به این سو، گروه‌های شورشی در افغانستان حملات شان را در کابل و مناطق عمدتاً شهری به شدت افزایش داده که منجر به کشته و مجروح شدن هزاران فرد ملکی گردیده است. حملات انتحاری شامل بمب‌گذاری با موتر و لاری، حداقل یک‌سوم این تلفات را به بار آورده است. صدها فرد ملکی که به خاطر فعالیت‌های روزمره شان به بیرون می‌روند - در جاده‌ها قدم می‌زنند، در دکان‌ها کار می‌کنند، غذا و معیشت خانواده خویش را تهیه می‌کنند، در مساجد مشغول ادای نماز می‌باشند - خشونت‌های ناگهانی و وحشت‌انگیزی را تجربه کرده‌اند.

خانواده‌های آنهایی که جان‌های شان را از دست می‌دهند متحمل درد و رنج‌های فراوان می‌شوند، و اکثراً نان‌آور شان را از دست می‌دهند. آن‌هایی که نجات یافته‌اند نیز غالباً متحمل آسیب‌های فیزیکی و روانی-اجتماعی دوامدار و ناتوان‌کننده می‌گردند. بسیاری آن‌ها با مشکلات دوامدار مواجه می‌گردند که نیازمند مراقبت صحی، مشاوره و سایر کمک‌ها می‌باشند.

این گزارش، که عمدتاً بر مبنای مصاحبه‌های دیدبان حقوق بشر در اواخر سال 2017 و اوایل سال 2018 در کابل، جلال‌آباد و هرات تهیه گردیده است، ارائه‌کننده تعداد از حملات مرگبار طالبان و دیگر گروه‌های شورشی در افغانستان از اواخر سال 2016 به این سو می‌باشد که اثرات دوامدار این حملات بر خانواده‌ها و جوامع متأثر شده را برجسته می‌سازد. این گزارش با توصیه‌هایی به گروه‌های شورشی و مقامات دولتی که مسئولیت حمایت از قربانیان را دارند، به پایان می‌رسد.

***

در دو سال گذشته، طالبان حملات شان را در مناطق بزرگ شهری تقویت بخشیده‌اند که ظاهراً هدف آن‌ها دولت افغانستان و نیروهای خارجی می‌باشد؛ اما از شیوه‌های استفاده می‌کنند که سبب تلفات وسیع و بی‌قاعده می‌گردد. این حملات سبب کشته‌شدن صدها فرد ملکی شده است. طالبان در ماه جنوری 2018، مسئولیت دو حمله بزرگ را در کابل بر عهده گرفت که سبب کشته‌شدن بیش از 125 نفر گردید.

حملات انجام شده توسط گروه‌های وابسته به دولت اسلامی ولایت خراسان (ISKP) که گفته می‌شود شاخه وابسته به دولت اسلامی داعش (که به ISIS هم شهرت دارند) می‌باشد، اماکن غیرنظامیان، به‌شمول تعدادی زیاد از مساجد و مراکز فرهنگی شیعیان را هدف گرفته‌اند. ماهیت فرقه‌ای و متعصبانه این حملات نشان‌دهنده افزایش و رشد نکتب‌بار جنگ مسلحانه در افغانستان است.

در 31 ماه می 2017، انفجار یک موتر نوع لاری بمب‌گذاری شده در کابل که یکی بزرگترین حمله تکی در این شهر در هردوره جنگی بود، احتمالاً 150 یا بیشتر از آن را کشت و صدها نفر را زخمی کرد. اندازه دقیق بمب و موقعیت انفجار - چهارراهی مزدحم در مرکز کابل - اطمینان تعداد زیادی از افغان‌ها به امنیت شان را به‌طرزی

چشمگیر از بین برد و وحشتی ایجاد کرد که با حملات بعدی همراه شد. هیچ گروهی مسئولیت این حمله را بر عهده نگرفت.

بر اساس آمار جمع‌آوری شده از سوی دفتر هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یونما)، از آغاز سال 2009 به این سو که ثبت این نوع حملات شروع شده است، سال 2017 شاهد بالاترین رقم تلفات افراد ملکی در نتیجه حملات انتحاری و حملات به اصطلاح پیچیده بوده است.

وارد آوردن آسیب دوامدار برای خانواده‌ها و جوامع

هزینه این حملات بر افراد ملکی بسیار بیشتر از ارقام کشته و مجروح شدن افراد است. در مصاحبه‌هایی با دیدبان حقوق بشر، بستگان افراد کشته شده در حملات شورشیان اظهار داشته‌اند که این حملات پیامدهای مخرب و دوامدار برای خانواده‌های کشته‌شده‌ها به‌بار آورده است: آسیب روانی-اجتماعی برای اقارب و وابستگی که خشونت را مشاهده کرده‌اند، طوریکه بعضی مجبور شده‌اند به دنبال جست‌وجوی بقایای تکه‌پاره‌های بدن بستگان خویش به شفاخانه‌ها و سردخانه‌ها مراجعه کنند، تأثیرات مالی مخرب بر خانواده‌های که نان‌آورشان را از دست داده‌اند؛ پیامدهای اجتماعی، به‌ویژه برای خانم‌های که به یکبارگی بیوه می‌شوند، و به دلیل حمایتی به سایر اعضای خانواده شوهر خویش وابسته می‌شوند و در رابطه به محل کار و زندگی با محدودیت‌ها مواجه می‌شوند؛ و اثرات بر کودکانی که مجبور به ترک مکتب شده‌اند، یا به‌خاطر اینکه خانواده‌های آنها بیشتر از این قادر به تأمین مصارف آنها نبوده یا به این دلیل که کودک باید کمک‌خرج خانواده باشد، کار کند. کشته‌شدن هر شخص دارای تأثیرات موج‌زایدی بر تشکیلات خانواده از قبیل همسر، فرزندان، والدین و دیگر بستگان او دارد که از نبود حامی، امنیت عاطفی و اجتماعی و عایداتی رنج می‌برند.

مجروحین نیز متحمل زیان‌های دوامدار می‌گردند که اصلاً قابل سنجش نمی‌باشد. شماری زیاد آن‌ها به‌طور دوامدار نیازمند صحت فیزیکی می‌شوند و فراتر از آنچه که در اکثر شفاخانه‌های افغانستان میسر است، دیگر توانایی پرداخت مصارف بیشتر برای علاج و درمان‌شان را ندارند. قیمت بسیاری از داروها بالاست و اغلب افغان‌های فقیر نمی‌توانند آن‌را تهیه کنند. مجروحین که دارای جراحات فیزیکی شدید یا معلولیت می‌باشند، ممکن است تحرک و توانایی کار و کمک به اقتصاد خانواده یا رفتن به مکتب را از دست بدهند. خدمات حمایتی برای افراد معلول در افغانستان محدود است که در این صورت، این افراد بار دوش سایر اعضای خانواده می‌گردند.

دیدبان حقوق بشر با شماری زیاد آنهایی که مصاحبه کرده اظهار داشته‌اند که به دنبال مشاهده این حملات و زنده ماندن پس از این حملات، دچار آسیب‌های جدی عاطفی و روانی گردیده‌اند. چهل سال جنگ دوامدار، عدم آسایش اجتماعی، و خدمات صحی روانی محدود، بر بهبود وضعیت روحی بسیاری از افغان‌ها اثرات مخرب گذاشته است. شدت حملات شورشیان در دو سال گذشته که سبب افزایش ناامنی، بی‌ثباتی، خشونت و مشکلات اقتصادی گردیده، ضربات روحی و فشار روانی بیشتری نیز به‌بار آورده است.

هرچند آمار مشخصی موجود نیست، اما تحقیقات دیدبان حقوق بشر نشان می‌دهد که شماری زیاد کشته‌شدگان و مجروحین این حملات به‌شدت فقیر بوده‌اند. به‌طور نمونه، قربانیان انفجار امبولانس بمب‌گذاری شده در 27 جنوری 2018 در کابل را کودکان بی‌سرپرست، دست‌فروشان و غرفه‌داران تشکیل می‌دادند. کسانی که در چندین حملات مجروح شده‌اند و در این گزارش نیز با آن‌ها مصاحبه صورت گرفته است، شامل دو نگهبان مسجد، یک محافظ سالن عروسی، یک خیاط، یک نانوا و یک راننده تاکسی هستند. تمام آن‌ها اظهار داشته‌اند که بعد از این حملات، دچار مشکلات مالی شدید شده‌اند.

حمایت دولت از قربانیان

گرچند دولت افغانستان با مجروحین و خانواده‌های افراد کشته‌شده در حملات شورشیان کمک‌های مالی می‌کند، اما تعدادی زیاد آنهایی که ما با آن‌ها مصاحبه انجام داده‌ایم ابراز داشته‌اند که بجز وعده‌ای که چنین کمکی صورت می‌گیرد؛ دیگر کدام کمکی از دولت دریافت نکرده‌اند. عده دیگر اظهار داشته‌اند که روند دریافت کمک به‌طور

ممانعت‌کننده‌ای دارای مشکلات زیاد است، یا آلوده به فساد می‌باشد؛ طوری که بعضی کمک دریافت می‌کنند و بعضی نمی‌توانند کمک دریافت کنند.

همانطوری که حملات افزایش یافته است، نیازمندی‌های روزافزون متأثرشوندگان این حملات نیز خدمات نهادهای غیردولتی را متأثر ساخته است. تقریباً هر شخصی که ما با آن‌ها صحبت کردیم شکایت از این داشتند که هیچ مقام رسمی جویای احوال و وضعیت صحتی آنها نشده است، و یا درباره نیازمندیهای عاجل آنها و تداوی درازمدت صحتی آنها کدام سؤالی نپرسیده‌اند. طوریکه که آنها نسبت به مرتکبین این حملات احساس نفرت شان را اظهار نمودند، همچنان اظهار داشتند که از سوی دولت و جامعه ملل نیز نادیده گرفته شده‌اند. با هر فردی که ما مصاحبه داشتیم وحشت و ترسی از این داشتند که ممکن است دیگر عزیزان خود را در حملات مصیبت‌بار بعدی کشته یا زخمی ببینند. ادامه وضعیت نامعلوم در خصوص این‌که حمله بعدی چه زمان و در کجا صورت خواهد گرفت، نگرانی‌ها را افزایش می‌دهد و فشارهای روحی را بیشتر می‌کند.

توصیه‌ها

به تمام نیروهای شورشی

- مطابق قوانین جنگ، تمام حملات عمدی بر افراد و اهداف ملکی را متوقف نمایید. نیروهای مسلح تنها می‌توانند اهداف نظامی، جنگجویان دشمن، یا افراد ملکی که مستقیماً در جنگ‌ها اشتراک دارند را هدف قرار دهند. کارکنان ملکی دولت مانند سایر افراد ملکی از حملات مصئون می‌باشند. اهداف ملکی از قبیل مکاتب، شفاخانه‌ها، عبادتگاه‌ها و منازل مسکونی، به‌جز مواردی که برای اهداف نظامی استفاده شود، نباید مورد حمله قرار گیرد.
- تمامی حملات که در آنها میان افراد ملکی و نظامی تشخیص صورت نگیرد یا انتظار برود که آسیب نامتناسب به افراد ملکی یا اهداف ملکی وارد گردد را متوقف نمایید. نیروهای حمله‌کننده باید تمام تدابیر ممکن را جهت کاهش ضرر به افراد ملکی اتخاذ نمایند.
- حملات فریبکارانه‌ای را متوقف کنید که در آن حمله‌کننده خود را در لباس فرد غیرنظامی دارای مصئونیت جا می‌زند، از قبیل استفاده از امبولانس برای مخفی نگهداشتن بمب‌ها.
- فرماندهانی را که دستور صادر می‌کنند یا به‌نحوی مسئول نقض قوانین جنگی می‌باشند طوریکه لازم است مجازات نمایید.

به دولت افغانستان

- به‌منظور ارائه کمک به قربانیان افراد ملکی حملات شورشیان، سیستم مربوطه فعلی را از طریق تنظیم مقررات و قوانین رسمیت ببخشید یا برنامه جدیدی را در این خصوص ایجاد نمایید. کمک‌ها را نباید محدود به قربانیان حملات بزرگ یا خانواده‌های آنها کنید؛ بلکه این کمک به قربانیان هر نوع حمله صورت گیرد. به‌منظور ارائه اطلاعات عمومی در مورد روند به دست آوردن کمک‌های مالی و سایر کمک‌ها، کمپاین نمایید. از توزیع منصفانه کمک‌ها اطمینان حاصل نمایید و درباره فساد و تبعیض در این پروسه، بلافاصله تحقیق کنید.
- به‌منظور ارائه کمک‌های روانی به بازماندگان حملات، چه توسط شورشیان یا دولت و یا نیروهای انتلاف، تدابیری را انکشاف داده و تطبیق نمایید. این نوع خدمات باید شامل مشاوره‌دهی و دیگر کمک‌ها به قربانیان ضربه‌های روحی گردد.

به سازمان ملل متحد

- از طریق دفتر مبارزه با تروریسم سازمان ملل متحد (UN OCT) در تسوید پالیسی جامع غرامت قربانیان با افغانستان همکاری تکنیکی نمایید.

به تمویل‌کنندگان بین‌المللی افغانستان

- از برنامه‌های ارائه کمک‌های مالی و غیرمالی به قربانیان ملکی حملات تمام اطراف دخیل در جنگ حمایت نمایید. بر خدمات ارائه کمک روانی منحصبت بخشی از تلاش جهت بهبود مراقبت‌های صحت روانی تمام اشخاص در افغانستان تمرکز نمایید.